

**O sută de ani de justiție românească în Transilvania.
Cuvânt în deschidere.**

*Domnule Președinte al Academiei Române,
Distinși oaspeți,
Dragi colegi,*

Bine ați venit și bine ați revenit, la Curtea de Apel Cluj!

Avem oaspeți speciali, academicieni, universitari, juriști, artiști, judecătorii în viață ai Curții. Îngăduiți-mi să îi mulțumesc în mod special Domnului Președinte al Academiei Române, academician Ioan-Aurel Pop, sub un îndoit motiv: pentru eleganța cu care a acceptat invitația noastră de a ne fie alături în zi de sărbătoare și pentru că a adus *Laudă justiției*, prin cuvintele scrise în prefața cărții pe care am dorit să o dedicăm acestui eveniment.

Vă mulțumesc tuturor pentru faptul că ați ales să fim astăzi împreună, aici, în Palatul de Justiție din Cluj-Napoca, în sala penală a Curții, pentru a sărbători împlinirea unui secol de existență a acestei înalte instanțe de judecată. În primăvara acestui an, s-au împlinit, iată, 100 de ani de când Curtea de Apel Cluj funcționează în limba română, ca instituție juridică românească.

Am ales să celebrăm acest moment acasă, pentru că acest loc păstrează spiritul oamenilor care l-au însuflețit.

Noi suntem privilegiați, întrucât generația noastră poate trăi emoția specială a unei astfel de aniversări centenare. Cred că am fost aleși să purtăm povara acestei responsabilități, răspunzând unei datorii de onoare, aceea de a face cunoscută istoria Curții de Apel Cluj, istoria oamenilor ei și de a duce mai departe tradiția și valorile cultivate în decursul celor 100 de ani de existență. Mă gândesc la dorința de unitate, de onoare, demnitate, curaj, cinste, un înalt profesionalism, deschidere către nou, devotament față de această instanță.

Noi suntem cei chemați, iată, să ne ridicăm la înălțimea vremurilor trecute, iar acestea nu au fost deloc ușoare, pentru că nici justiția transilvană în limba română nu a fost creată într-o zi.

Documentele istorice ale acelor epoci vorbesc despre munca grea pe care au depus-o membrii Resortului de Justiție, creat în structura Consiliului Dirigent, pentru a identifica și aplica măsuri de adaptare a realităților judiciare la noua situație politică.

În istoria Curții noastre, rămâne scrisă data de **11 martie 1919**, când judecătorul Pompei Micșa, în calitate de președinte numit de Consiliu Dirigent, s-a prezentat la sediul Curții de Apel Cluj solicitând predarea instanței, iar procesul-verbal încheiat cu acest prilej reprezintă

actul de naștere al Curții și primul pas spre integrare în sistemul judiciar al României.

Curtea de Apel din Cluj, asemenea celorlalte instanțe din Transilvania, a rămas fără judecători, grefieri și funcționari, prin părăsirea posturilor de către juriștii și funcționarii de etnie maghiară. În teritoriile românești unite cu România, existau 1.272 posturi de magistrați inamovibili, 478 stagiari, 1.308 grefieri și 147 notari. În aceste circumstanțe, 264 de avocați au intrat în magistratură, făcând posibilă funcționarea justiției.

Numărul redus de magistrați și funcționari români din sistemul de justiție a constituit un impediment real în procesul de uniformizare a justiției, în condițiile în care cei de etnie maghiară au refuzat depunerea jurământului. Astfel, președintele Micșa din Cluj informează Resortul de Justiție că la momentul preluării instanței au depus jurământul de credință față de Regele Ferdinand I și Statul român, jurământ obligatoriu conform Ordonanței de organizare judiciară nr.121 din 1919, doar trei magistrați: Gustav Haupt, Iuliu Popescu și procurorul General Alexandru Pop.

La chemarea prefectului orașului Cluj, Valentin Poruțiu, 11 avocați și trei candidați de avocați (stagiari) au intrat în serviciul justiției clujene și, în felul acesta, în data de **1 aprilie 1919** au putut fi ținute primele dezbateri în limba română, la Curtea de Apel Cluj.

Procesul de unificarea a legislației și organizării judiciare s-a realizat treptat și lent.

Însușirea de către specialiști, dar și de către publicul larg, a unei terminologii juridice românești a constituit, de asemenea, o preocupare importantă a Resortului de Justiție, condus de Aurel Lazăr. Aplicarea uniformă a legii era esențială, pentru ca fiecare cetățean să fie tratat egal, or, aceasta presupunea unificări legislative de anvergură. Așa fiind, se desfășoară o intensă campanie de traducere, interpretare, editare, tipărire a unor culegeri de legi, a unor monografii etc., pe toată durata anilor '20. Perioada anilor 1919-1920 a fost una de construcție și de tranziție, cu ample discuții legate de fundamentale deosebiri existente între normele de drept aplicabile în Vechiul Regat și cele din Transilvania, unde funcționa încă Codul civil austriac, legile civile maghiare, ordonanțele regale și ministeriale maghiare. Au apărut în acest context primele publicații juridice cu rol esențial în practicarea actului de justiție, precum *Ardealul juridic*, apărută la Cluj din 1 iulie 1921, cu sediul la Curtea de Apel Cluj.

Realizarea coerenței legislative și jurisprudențiale a luat timp, tolerându-se o vreme faptul că legislația prezenta contradicții.

În acest context, se recunoaște rolul curților de apel, ca fiind instanțele cu gradul de jurisdicție cel mai înalt, în cea mai mare parte a cauzelor. Trebuia, deci, ca ele să fie în măsură să joace acest rol de

unificare jurisprudențială, administrând o justiție de calitate, care implica obligatoriu garanția unei aplicări uniforme a legii.

O altă problemă de rezolvat cu care s-au confruntat autoritățile provizorii din Transilvania consta în lipsa unui instanțe supreme, ținând seamă că, înainte de Unire, curțile de apel și tribunalele din Transilvania se aflaseră sub jurisdicția Curiei (Curte de Casație) din Budapesta. Or, prin Ordonanța nr. 121/1919 s-a prevăzut că jurisdicțiunea Curiei Ungare asupra teritoriilor aflate sub controlul Consiliului Dirigent încetează, iar pricinile de orice natură, care pe cale de recurs ar urma să fie înaintate Curiei Ungare «vor fi ținute până la dispozițiuni ulterioare în suspensiune la instanțele respective». Pentru asigurarea continuității judecătii, s-au conturat două opinii. Unii sugerau ca forul suprem judecătoresc pentru Transilvania să se încadreze în structura Înaltei Curți de Casație și Justiției din București, prin extinderea jurisdicției acesteia asupra Transilvaniei sau, prin formarea unei secții speciale transilvănene. Alții, susțineau necesitatea organizării cu titlu provizoriu a unei curți de casație la Cluj, denumită Secția a IV-a a Înaltei Curți de Casație și Justiție București.

În anul 1919, șeful Resortului Juridic cere magistraților să-și formuleze opiniile în această chestiune.

Judecătorii Curții de Apel Cluj, întruniți în data de 19 iulie 1919, în ședință plenară, după o analiză atentă a celor două posibilități, au opinat ca autoritatea Înaltei Curți de Casație și Justiției din București să se extindă asupra teritoriului Transilvaniei, dar în cadrul ei să se înființeze o secție specială transilvăneană, cu sediul la București, prin numirea de consilieri cunoscători ai dreptului local, având în competența sa recursurile provenite de pe teritoriul Transilvaniei și „părțile ungurene”. Georgiu Plopu este numit președinte al acestui complet ardelenesc, în data de 7 mai 1920.

Activitatea Curții a fost întreruptă la sfârșitul anului 1940, când Nordul Transilvaniei este cedat Ungariei. Curtea se muta la Sibiu și se numește Curtea Cluj-Sibiu, considerându-se că exilul nu poate fi decât o stare provizorie. care se va sfârși curând. Arhivele Curții sunt pierdute și distruse în această etapă.

Începând cu data **de 1 aprilie 1945, este reînființată Curtea de Apel Cluj**, cu trei secții și cinci tribunale.

În anul 1952, curțile dispar din configurarea justiției, ca sistem, judecătorii fiind repartizați Tribunalului Regional Cluj.

Abia în anul 1992, prin Legea nr.92 din 1992, curțile de apel revin în ierarhia instanțelor judecătorești. Curtea Cluj are două secții, civilă și penală și 15 judecători.

Astăzi, Curtea de Apel Cluj își desfășoară activitatea în cadrul a cinci secții, are în aria sa de competență cinci tribunale, 16 judecătorii,

356 judecători, din care 65 de judecători ai Curții, 571 grefieri, din care 66 ai Curții.

Oaspeții noștri vor releva toate aceste momente, din perspective diferite, istorice și juridice.

Îngăduiți-mi să mă opresc aici, evocând, la 100 de ani, cuvintele unui înalt judecător al acestui loc, prim-președinte al Curții, Ioan P. Papp, care spunea:

„Curtea noastră de Apel românească a urmat cu sfințenie principiile și etica profesională a iluștrilor magistrați superiori ai vechii României. Curtea noastră din Cluj a făcut o adevărată școală morală, de cultură juridică, de etică profesională și de cult al distribuirii cinstite, obiective și imparțiale a dreptății, cu respectul sincer al credinței creștine, al dragostei de neam și de țară, al justiției pure, întemeiată pe știință și aplicarea dreptului, echității, a egalității, pătrunsă de omenie și cinste românească, de dragostea sinceră de oameni, o justiție nu motivată cu sofisme și cu litera legilor, ci cu duhul viu al acestora, cu generozitatea și cu cinstirea mai presus de orice a adevărului și dreptății, atât de caracteristice neamului nostrum.

În Curtea noastră, nu s-au admis nicicând chiulul, nesinceritatea, minciuna, îngâmfarea, lipsa de colegialitate loială, lucrăturile pe din dos; noi nu judecăm după ordine și porunci ministeriale, a căror legalitate chiar noi o cenzurăm conform obligațiilor legale, nici nu primim instrucții confidențiale de sus; magistrații noștri nu pot fi slugi plecate, ori cu șira spinării moale și încovoiată, ca astfel să-și joace în mod jalnic cariera; noi am avut și avem un crez profesional de superioară cinste, care culminează în îndeplinirea integrală a jurământului nostru: de a respecta cu sfințenie legile țării și de a îndeplini cu onoare funcția de judecători ce ne este încredințată. Balanța dreaptă a judecăților nu are voie să tremure de dragostea, ori de groaza nimănui.”

Eu cred că aceste cuvinte își păstrează actualitatea și în zilele noastre, în condițiile societății moderne în care trăim, și ar putea deveni crezul nostru judecătoresc, căruia să ne supunem sincer și fără reținere, pentru cinstea noastră și pentru prestigiul justiției clujene, ai cărei slujitori suntem.

**Judecător Denisa-Livia Băldean
Președintele Curții de Apel Cluj**